

- ↳ Ίδρυση Συνδέσμων Φιλελευθέρων Χωρίς κάποιο ιδιαίτερο ρόλο στη διαμόρφωση της πολιτικής του κόμματος. Δεν διέφεραν σημαντικά από τις τοπικές ομάδες φίλων που σχημάτιζαν τα παραδοσιακά κόμματα (σε επίπεδο κοινοπρακτικής βάσης).
- ↳ 1912: Ίδρυση Δέσμης Φιλελευθέρων στην Αθήνα και σε ορισμένες άλλες εκλογικές περιφέρειες (σε επίπεδο κοινοπρακτικής βάσης)
  - ↳ Το Βενιζελικό κόμμα δεν ήταν ιδεατό γιατί:
    - Δεν έλαμπαν οι μικρότητες και οι διχόνομες της παλαιάς πολιτικής ελίτ.
    - Η ηγεσία έπρεπε να λαμβάνει υπόψη της τα κοινωνικά και τοπικά συμφέροντα και τις αντιπαλότητες ανάμεσα στα στελέχη (σε επίπεδο βουλευτών).

Άσκηση εμπέδωσης – Πηγές

Αξιολογώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντιλήψεις στοιχεία από τα δύο αποσπάσματα της ομιλίας του Ελευθερίου Βενιζέλου στην Πλατεία Συντάγματος (5 Σεπτεμβρίου 1910), να αναφερθείτε στις βασικές θέσεις του πολιτικού του προγράμματος.

Κείμενο Α

«Συμπολιταί,

Γνωρίζετε ποια υπήρξαν τα αίτια, τα οποία προεκάλεσαν την εξέγερση του Αυγούστου παρελθόντος έτους, επομένως δεν έχω ανάγκη να υπομνήσω αυτά εις υμάς δια μακρών... Αστική δικαιοσύνη εφαρμόζουσα προς ρύθμιση των σχέσεων του συγχρόνου βίου νομοθεσίαν χρονολογούμενη από 15 και 20 αιώνων... Εμπορική νομοθεσία χρονολογούμενη από ενός αιώνας... Παινική διαδικασία ήτις... κινείται βραδύτατα... Δημοσία εκπαίδευσις, ήτις... εκτρέφει δι' αυταρκούς άλλως τε μορφώσεως τρωφίμου του προϋπολογισμού ανικάνους διά κάθε άλλο πλουτοπαραγωγόν επάγγελμα. Εκκλησία... περιουσίγηνη εις ήπρους τύπους... Έλληνικη αγροτική ασφάλεια... Αδιαφορία εντελής προς τας εργατικές και αγροτικές τάξεις... Ανικανότης προς παρασκευήν αναλόγου προς τους πόρους της χώρας αλλά φερεγγύου και ετοιμοπόλεμου πάντοτε στρατιωτικής δυναμείας...»

Πάνης Κορόδης, «Ιστορία της νεότερης Ελλάδος», τ. Ε', σελ. 210 κ.ε., στο: *Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας, Γ' Τάξη Γενικού Λυκείου (Θεωρητική Κατεύθυνση)*, Αθήνα: ΟΕΔΒ, 2010, σελ. 90

Κείμενο Β

[...] Δεν έρχομαι ενταθά ως άρχηγός νέου και έχρηματισμένου κόμματος. Έρχομαι άπλάως σημειοφόρος νέων πολιτικών ιδεών και υπό τήν σημαίαν ταύτην καλώ πάντας εκείνους, ότινες συμπεριφέρονται τάς ιδέας ταύτας, ήμπνεύονται από τον ήερον πόθον ν'

άφιερώσωσι πάσας τάς δυνάμεις ήης ψυχής και του σώματος, να συνετελέσωσιν εις τήν έπιτυχίαν των ιδεών ταύτων. [...] Δεν παραγνωρίζω, συμπολιταί, τάς δυσχερείας κατά των όποιων έχει να παλαίση ό άνορθωτικός άγων διά να στεφθή υπό πλήρους έπιτυχίας. Αλλά πιστεύω άκραδάντως ότι παρα την φθοράν των έθνικων δυνάμεων, ήν άπεργάσθη τόσον μακρά κακοδιοίκησης, οι δικοί και ήθικοί πόροι του Έθνους είναι άκόμη τόσοι, ώστε εις χείρας ήμπνευσμένων εργατών της άνορθώσεως να άρκέσωσιν εις άναδημιουργίαν Ελλάδος άναποκρινόμενην προς τάς αξιώσεις του σημερινού πολιτικού, ίκανής να έπιστάση τήν εκτέμησιν του πεπολιτισμένου κόσμου και να καταλάβη έντιμότατην θέσιν έν τή Οικογενεία των πεπολιτισμένων λαών, δυναμένης δε τέλος, όταν γίνη και ήθικώς και υλικώς ισχυρά, να συντελέση προς έξασφάλισιν της Άνατολικής Ειρήνης υπό όρους άσφαλίοντας εις πάντας τους κατοικούντας τήν Άνατολήν λαούς τήν πρόσδοον και την ευημερίαν. (Ζητωκραυγαί και παρατεταμένα χειροκροτήματα).

Πάργος Θ. Μαυρογορδάτος, *Μελέτες και Κείμενα για τήν περίοδο 1909-1940*, Αθήνα - Κομοτηνή: «Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας», Χ.Χ., σελ. 81-83

Ενότητα 35 Τα αντιβενιζελικά κόμματα (σελ. σχολικού βιβλίου 92-93)

Στόχος: Να κατανοήσετε τις θέσεις των αντιβενιζελικών κομμάτων και να διαπιστώσετε ότι οι διαφορές τους με το κόμμα των φιλελευθέρων δεν ήταν επι της ουσίας, αλλά διαφοροποιούνταν ως προς τον τρόπο άσκησης της πολιτικής και το εύρος των σχεδιάζόμενων μεταρρυθμίσεων. Αντιβενιζελικά ήταν τα συντηρητικά κόμματα, και όχι συνολικά τα κόμματα της αντιπολίτευσης στα οποία συγκαταλέγονται και τα αριστερά κόμματα της εποχής.

Γενικά χαρακτηριστικά

- ↳ Ήταν τα κόμματα της Αντιπολίτευσης,
- ↳ είχαν συντηρητικό προσανατολισμό. Δεν ήθελαν να επιστρέψουν στην προ του 1909 εποχή (σ' αυτό το σημείο είχαν την ίδια άποψη με το κόμμα των φιλελευθέρων).
- ↳ Μικρό εύρος μεταρρυθμίσεων.
- ↳ Παρόμοιες μέθοδοι άσκησης πολιτικής με αυτές του κόμματος των φιλελευθέρων.
- ↳ Απέχθεια για τη διαρκή παρέμβαση του κράτους που θα συνέβαλε στην ενίσχυση της εκτελεστικής εξουσίας.
- ↳ Βραχυπρόθεσμη πολιτική επίλυσης επικαιρων προβλημάτων.
- ↳ Υπεράσπιση συμφερόντων που κινδύνευαν από τη πολιτική των φιλελευθέρων.